

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง การรู้สารสนเทศด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การรู้สารสนเทศ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล
3. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครนายก

การรู้สารสนเทศ

ความหมายของสารสนเทศ

ปัจจุบันเรามักจะได้ยินคำว่า “สารสนเทศ” เกือบทุกสาขาวิชาชีพ คำในภาษาไทยใช้ความหมายเดียวกันอีกหลายคำ เช่น “ข่าวสาร ข้อมูลสารสนเทศ สื่อสนเทศ สารสนเทศ และสารสนเทศ” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษ คือ “information” ซึ่งสถาบัน หน่วยงาน องค์การต่าง ๆ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความไว้ ดังนี้

อำไพวรรณ ทัพเป็นไทย (2553, หน้า 1) ให้ความหมายสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร ข้อเท็จจริงและความคิดต่าง ๆ ที่ได้มีกระบวนการบันทึก จัดพิมพ์และเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ และผู้ใช้สามารถนำเอาข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์หรือใช้ในการตัดสินใจได้ทันที

มาลี ลำสกุล (2551, หน้า 5) ได้สรุปความหมายของสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ รูปแบบต่าง ๆ ที่มีบันทึก ประมวลหรือดำเนินการด้วยวิธีใด ๆ และสามารถนำไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนบุคคลและสังคม

บุญยืน จันทร์สว่าง (2548, หน้า 1) ให้ความหมาย สารสนเทศไว้ว่า ข่าวสาร
ข้อมูลนานาประการ ความรู้ ความรู้สึกรู้สีกคิดข้อเท็จจริง ประสบการณ์ รวมถึง
จินตนาการของมนุษย์ซึ่งมีการจัดการแล้วบันทึกลงในสื่อหรือวัสดุสารสนเทศรูปแบบใด
รูปแบบหนึ่ง และมีการถ่ายทอดเผยแพร่อย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ

ประภาวดี สืบสนธิ์ (2543, หน้า 6) ให้ความหมายว่า สารสนเทศ หมายถึง
ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ ที่ผ่านกระบวนการการประมวล มีการถ่ายทอดและบันทึกไว้ใน
รูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงาน โสตทัศนวัสดุ เทป
คอมพิวเตอร์ ตลอดจนถ่ายทอดในรูปแบบอื่น ๆ เช่น คำพูด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
เผยแพร่ให้ผู้รับสารได้ทราบ

พวา พันธุ์เมฆา (2541, หน้า 2) ได้ให้ความหมายว่า สารสนเทศ หมายถึง
ข้อความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงมโนคติ สิ่งที่ได้เห็น เหตุการณ์ ความคิด รวมทั้งกระบวนการ
ต่าง ๆ ที่มีความหมายเฉพาะแน่นอนในบริบทหนึ่ง ๆ และสิ่งเหล่านี้ได้เก็บบันทึกไว้ใน
วัสดุสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และสื่อโสตทัศนอื่น ๆ

ัชชวาล วงษ์ประเสริฐ (2537, หน้า 9) กล่าวสรุปได้ว่า สารสนเทศ คือ
กระบวนการที่บุคคลได้รับข่าวสาร การสื่อสาร ข่าว ข้อเท็จจริง จนเกิดเป็นความรู้ที่
สามารถสื่อสารได้

ันนทา วิฑูฒิสักดิ์ (2536, หน้า 8) สารสนเทศ หมายถึง แก่นหรือเนื้อหาสำคัญ
อาจเป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ข่าวสาร ความรู้ทั่วไป ความรู้สึก ความคิด ประสบการณ์
ที่ได้กลั่นกรอง ประมวลและเรียบเรียง เป็นภาษาพูด หรือภาษาเขียนและสัญลักษณ์ต่าง ๆ
ที่บันทึกลงในวัสดุที่มองเห็นได้ ฟังได้ จับต้องได้ มีรูปธรรม ที่เป็นสื่อให้ผู้อื่นทราบได้

จากความหมายของสารสนเทศ สรุปได้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร
ความรู้ ความคิด ข้อเท็จจริงที่มีการบันทึกในรูปแบบต่าง ๆ โดยมนุษย์ โดยทั้งวิธีที่เป็น
ทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาทั้งต่อตัวบุคคลและ
สังคม

ความสำคัญของสารสนเทศ

สารสนเทศเป็นเครื่องมือทางปัญญาที่ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ การที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมโลกที่สภาวะการณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง มนุษย์ต้องรู้จักปรับเปลี่ยนตนเองได้ทันและเหมาะสมกับสภาพ โดยรู้จักแสวงหาและเลือกสรรสารสนเทศที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ต่อการสร้างความคิดอย่างชาญฉลาด เพื่อใช้ในการกิจในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภารกิจส่วนบุคคล ต่อองค์กร หรือสังคม จนอาจกล่าวได้ว่า สารสนเทศให้อำนาจแก่ผู้ใช้ในการสร้างงานให้บรรลุ กล่าวได้ว่าสารสนเทศเปรียบได้กับทรัพย์สินที่มีค่า มีความสำคัญต่อบุคคล องค์กร เศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองและการปกครอง และสังคม (มาลี ถ้ำสกุล, 2551, หน้า 13-14) ดังนี้

1. ความสำคัญต่อบุคคล มนุษย์จำเป็นต้องใช้สารสนเทศเพื่อการดำรงชีวิตในแต่ละวันในการประกอบภารกิจการทำงาน บุคคลที่ศึกษาหาความรู้ประสบการณ์อยู่เสมอในชีวิตเพื่อใช้ในการตัดสินใจในงานหรือวางแผนย่อมเป็นผู้ได้เปรียบคนที่ไม่แสวงหาความรู้เพราะมีข้อมูลประกอบความคิด ไตร่ตรอง คาดการณ์ล่วงหน้าเมื่อเผชิญปัญหาอุปสรรค ทำให้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ทันและไม่เสียโอกาสในการทำกิจการต่าง ๆ บุคคลที่มีทักษะทางสารสนเทศหรือเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเข้าถึง และค้นหาสารสนเทศย่อมเป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิตทำให้เป็นผู้รู้เท่าทัน

2. ความสำคัญต่อองค์กร สารสนเทศมีความสำคัญต่อองค์กรในด้านการบริหารงานผู้บริหารทั้งระดับกลางและระดับสูงจำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการวางแผนงาน กำหนดจุดมุ่งหมายวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานสารสนเทศที่ผู้บริหารใช้เป็นทั้งสารสนเทศภายในองค์กร เช่น สารสนเทศที่แสดงผลการดำเนินงานขององค์กร สารสนเทศ ที่เกี่ยวกับสถานะการเงิน การตลาด และสารสนเทศภายนอกองค์กร เช่น สารสนเทศเกี่ยวกับองค์กรที่เป็นคู่แข่ง สารสนเทศแนวโน้มการดำเนินธุรกิจขององค์กร กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ผู้บริหารองค์กรใดที่มีสารสนเทศที่ถูกต้องสมบูรณ์นำมาใช้ได้ทันการณ์ย่อมสามารถบริหารองค์กรให้ก้าวหน้าได้

3. ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ เศรษฐกิจในยุคสังคมข่าวสารต้องพึ่งสารสนเทศเรียกว่า ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนรากฐานระบบอุตสาหกรรมเป็นยุคเศรษฐกิจสารสนเทศ หมายถึง การทำธุรกิจ ลงทุนประกอบการใด ๆ ผู้ลงทุนจำเป็นต้องแสวงหาสารสนเทศ

ทั้งเกี่ยวกับวัตถุดิบ แรงงาน เงินทุน วิธีการผลิต วิธีจัดเก็บสินค้า จัดส่ง และส่งออก ตลอดจนกระบวนการการลงทุน ผู้ลงทุนจำเป็นต้องหาสารสนเทศประกอบการวางแผน ดำเนินการซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ได้เปล่า สารสนเทศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ต้องเสียค่าใช้จ่าย เท่ากับการลงทุนทางธุรกิจ มีค่าใช้จ่ายในส่วนสารสนเทศด้วย ซึ่งเป็นส่วนของการลงทุนที่ได้ผลคุ้มค่า

4. ความสำคัญต่อการศึกษา สารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญของการจัดระบบการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าวิชาต่าง ๆ กล่าวกันว่า การทำให้เยาวชนสามารถเข้าสู่ตลาดงานได้ดีและได้มากเท่าใดขึ้นอยู่กับแหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการสนับสนุนในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย การจัดหาและบริการทรัพยากรสารสนเทศรองรับการเรียนการสอนในลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนจึงส่งเสริมให้เกิดการนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ความสำคัญต่อการเมืองและการปกครอง การให้ประชาชนได้รับสารสนเทศ ช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง ประชาชนในประเทศที่มีเสรีภาพในการได้รับรู้สารสนเทศ ข่าวสารข้อมูล จะมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการใช้สิทธิหรือกระบวนการทางการเมือง โดยเฉพาะในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีการเลือกตั้ง ผู้นำเป็นกระบวนการสำคัญ การรับรู้ข่าวสารช่วยให้ประชาชนเข้าใจในระบบการปกครอง ใช้สิทธิและการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้

6. ความสำคัญต่อสังคม สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในกระบวนการหล่อหลอมสังคม สารสนเทศที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์ สื่อทางวิทยุโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์มีผลต่อเยาวชนที่ได้รับสารสนเทศ หากเยาวชนไม่สามารถถกแถลงหรือได้รับการชี้แนะที่ถูกต้อง โดยทางอ้อมเยาวชนได้รับถ่ายทอดสารสนเทศ สืบทอดจากพ่อแม่ คนในครอบครัวหรือผ่านระบบโรงเรียน ซึ่งมีการสั่งสอนถ่ายทอดสารสนเทศ ทั้งวิชาการความรู้และวิชาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และการสร้างสรรค์แต่ละสังคมให้พัฒนาก้าวหน้า

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ห้องสมุดงานวิจัย	
วันที่.....	๒๗ ต.ค. ๒๕๕๕
เลขทะเบียน.....	๒๔๖๒๗๔
เลขเรียกหนังสือ.....	

คุณค่าของสารสนเทศ

อำเภอพรรณ ททัเป็นไทย (2553, หน้า 3) ได้กล่าวว่า สารสนเทศจะมีคุณค่าต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ในเวลาใด มากน้อยอย่างไรนั้น พิจารณาจาก 4 ประเด็น คือ

1. เวลา (time) สารสนเทศที่ได้รับอย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ย่อมมีคุณค่าในการใช้ประโยชน์สูงสุด สารสนเทศบางอย่างจะลดคุณค่าลงเมื่อเวลาผ่านไป เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน หรือ ได้รับสารสนเทศช้าเกินไป ไม่ทันการณ์ ไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้บริโภค

2. ความถูกต้อง (certainly) สารสนเทศนั้นต้องเชื่อถือได้ระบุแหล่งที่มา ตรวจสอบได้ไม่บิดเบือนข้อมูล โดยเฉพาะสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับตัวเลข สถิติต่าง ๆ

3. ความครบถ้วน (completeness) ข้อมูลนั้นต้องครบถ้วนสมบูรณ์ไม่หายขาดไปส่วนใดส่วนหนึ่ง มีความชัดเจนไม่ลบล้างหรือสูญหายบางส่วนไป

4. ความต่อเนื่อง (accumulation) สารสนเทศที่มีคุณค่านั้นจะต้องมีลักษณะการสะสมข้อมูลอย่างต่อเนื่องสามารถประสานเป็นเนื้อเดียวกันไม่กระจัดกระจาย

แหล่งสารสนเทศ

แหล่งสารสนเทศ หรือ information resources หมายถึง แหล่งที่เกิด แหล่งผลิต หรือแหล่งที่เป็นศูนย์รวมทรัพยากรสารสนเทศ ในรูปแบบที่หลากหลายไว้ให้บริการ ค้นคว้าสำหรับผู้ต้องการสารสนเทศ ซึ่งมีบทบาทต่อสังคมในการให้บริการความรู้ ข่าวสาร และส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าแก่ผู้ใช้ สามารถแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท ดังนี้ (ชญากรณ์ กุลนิตติ, 2553, หน้า 9-15)

1. แหล่งสารสนเทศบุคคล เป็นแหล่งสารสนเทศที่มีอยู่ในตัวบุคคลที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ โดยเกิดจากการประมวลความคิด ความรู้ประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เช่น ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ นักวิชาชีพในสาขาวิชาต่าง ๆ และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น

2. แหล่งสารสนเทศสถาบัน/สถานที่ เป็นแหล่งสารสนเทศที่จัดตั้งอยู่ในองค์กรต่าง ๆ อาจเป็นหน่วยงานรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เอกชน สมาคม หรือองค์กรระหว่างประเทศ โดยทำหน้าที่ให้บริการสารสนเทศแก่ผู้ใช้สารสนเทศในองค์กร ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ

ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา
หอจดหมายเหตุ ศูนย์สารสนเทศ เป็นต้น

3. แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน เป็นแหล่งสารสนเทศที่มุ่งเผยแพร่สารสนเทศ
ข่าวสาร เหตุการณ์ต่อประชาชน โดยเน้นข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ รวมทั้งสาระ
ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ โดยวิธีการเผยแพร่กระจายเสียง ภาพ และ
ตัวอักษร ผ่านสื่อประเภท โทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์

4. แหล่งสารสนเทศอินเทอร์เน็ต (internet) อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่าย
คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงเครื่องคอมพิวเตอร์ทั่วโลกให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ แหล่ง
ความรู้บนอินเทอร์เน็ต ที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบของเว็บไซต์ ซึ่งเว็บไซต์เปรียบเสมือน
ห้องสมุดความรู้ขนาดใหญ่ ที่รวบรวมความรู้ในทุกเรื่องทุกสาขาวิชา ทั้งคอมพิวเตอร์
สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมของชนเผ่าต่าง ๆ สถานที่ท่องเที่ยว ความรู้ในศาสตร์
ต่าง ๆ เช่น โรคเอดส์ โคลนนิ่ง เป็นต้น โดยถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของมัลติมีเดีย ซึ่ง
มีทั้งข้อความ ภาพ เสียง และรูปแบบเคลื่อนไหว ซึ่งช่วยให้การติดตามความรู้
น่าสนใจมากขึ้น

ความหมายของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศ เป็นคำที่รู้จักและกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน
โดยเฉพาะวงการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คำว่า การรู้สารสนเทศ (information
literacy) เกิดขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1974 โดย Paul Zurkowski อดีตนายกสมาคม
อุตสาหกรรมสารสนเทศ (Information Industry Association--IIA) (Zurkowsky, 1974, p. 6)
ได้กล่าวไว้ในที่ประชุมระดับชาติทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
ว่า “ผู้รู้สารสนเทศ คือ ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องการใช้ประโยชน์จากแหล่งสารสนเทศ
ในงานของตน และได้เรียนรู้ทักษะการใช้เครื่องมือค้นหาสารสนเทศและแหล่ง
สารสนเทศ” และต่อมาในปี 1989 คณะกรรมการการรู้สารสนเทศ สมาคมห้องสมุด
อเมริกัน (American Library Association Presidential Committee on Information
Literacy, 1989) ได้กำหนดลักษณะบุคคลผู้รู้สารสนเทศไว้ในรายงานของสมาคมว่าเป็น
บุคคลที่สามารถเข้าใจว่าเมื่อใดต้องการสารสนเทศ และมีความสามารถในการเสาะหาแหล่ง

ประเมินผล และใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยสรุปแล้ว บุคคลผู้รู้สารสนเทศเป็นผู้ที่เรียนรู้ว่าจะสามารถเรียนรู้ได้อย่างไร เพราะรู้ว่าความรู้จัดเป็นระบบอย่างไร รู้ว่าจะค้นหาสารสนเทศได้อย่างไร และรู้ว่าจะใช้สารสนเทศได้อย่างไร ซึ่งเป็นการเตรียมตัวเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การรู้สารสนเทศมีผู้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะดังนี้

Reitz (2004, pp. 356-357) การรู้สารสนเทศ หมายถึง ทักษะในการรู้ความต้องการสารสนเทศ เข้าใจวิธีการจัดระบบของห้องสมุด ทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดมีให้บริการ เช่น ทรัพยากรสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ และเครื่องมือช่วยค้นออนไลน์ รู้เทคนิคการวิจัย รวมทั้งมีทักษะในการประเมินสารสนเทศ การใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและบริบทด้านสังคม การเมืองและวัฒนธรรมของสารสนเทศ

Doyle (1992) ได้สรุปความหมายของการรู้สารสนเทศและคุณลักษณะของบุคคลผู้รู้สารสนเทศ ไว้ว่า การรู้สารสนเทศ หมายถึงความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน และใช้สารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ที่หลากหลาย บุคคลผู้รู้สารสนเทศจะต้องมีคุณลักษณะเหล่านี้ คือ ตระหนักว่าความสมบูรณ์และความถูกต้องของสารสนเทศเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจที่ชาญฉลาด ตระหนักถึงความต้องการสารสนเทศ สามารถกำหนดคำถามพื้นฐานเกี่ยวกับสารสนเทศที่ต้องการ กำหนดแหล่งสารสนเทศที่มีประโยชน์ พัฒนาวิธีการสืบค้น เข้าถึงแหล่งสารสนเทศ ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์และเทคโนโลยีอื่น ๆ ประเมินสารสนเทศ จัดการสารสนเทศเพื่อนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ และใช้สารสนเทศในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ไขปัญหา

Curran (1990, p. 349) แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียตอนใต้ ได้นิยามว่า การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความสามารถในการใช้สารสนเทศ ดังนี้

1. ความสามารถที่จะรู้ได้ว่าสารสนเทศมีประโยชน์อย่างไร
2. ความสามารถที่จะรู้ได้ว่าสารสนเทศได้มาจากที่ไหน
3. ความสามารถในการค้นคืนสารสนเทศ
4. ความสามารถในการอธิบาย จัดระเบียบ และสังเคราะห์สารสนเทศ
5. ความสามารถในการใช้สารสนเทศและสื่อสารสนเทศ

อาชัญญา รัตนอุบล (2551, หน้า 30) ให้ความหมายการรู้สารสนเทศ หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึง ประเมิน ประมวล เข้าใจและยอมรับในจริยธรรมของข้อมูล และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บุญยืน จันทร์สว่าง (2548, หน้า 2) ได้กล่าวไว้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทักษะของบุคคลในการเข้าถึงสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศที่ค้นมาได้ และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพทุกรูปแบบ

สมาน ลอยฟ้า (2544, หน้า 2) กล่าวว่า การรู้สารสนเทศ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้ความสามารถด้านสารสนเทศ โดยเป็นกระบวนการทางปัญญาเพื่อสร้างความ เข้าใจในความต้องการสารสนเทศ การค้นหา การประเมิน การใช้สารสนเทศ และการ สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการรู้สารสนเทศยังจำเป็นต้องอาศัยทักษะต่าง ๆ อีกด้วย เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะในการเขียน และทักษะอื่น ๆ เป็นต้น

ประภาส พาวินันท์ (2542, หน้า 43) อธิบายว่าการรู้สารสนเทศ คือ การรู้เท่าทัน สารสนเทศ คือทักษะเพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดในยุคสารสนเทศ ทำให้มีสารสนเทศ อย่างเพียงพอ โดยรู้วิธีการค้นหาสารสนเทศ สามารถประเมินค่าและใช้สารสนเทศได้ อย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสารสนเทศได้มาจาก คอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายสารสนเทศ เป็นต้น

ศิริพร สุวรรณะ (2542, หน้า 36) ให้ความหมายการรู้สารสนเทศว่า หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงและเข้าใจสารสนเทศที่มีอยู่ในแหล่งต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสองประการ คือ ประการแรกได้แก่ ความตระหนักว่าตนเองมี ความต้องการหรือมีความจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ สามารถกำหนดและวิเคราะห์ความ ต้องการของตนเองได้อย่างชัดเจน ตลอดจนสามารถระบุได้ว่าต้องใช้ระเบียบวิธีอย่างไร ในการค้นคว้าให้ได้ผลที่ต้องการ ประการที่สองได้แก่ ทักษะในการแสวงหาคำตอบ สำหรับปัญหาที่กำลังค้นคว้า ความรู้และทักษะนี้ขยายกว้างออกไปถึงระดับที่ในขณะที่ กำลังรับสื่อ เห็น อ่าน หรือได้ยินข้อความอย่างใดก็ตามจะต้องสามารถวินิจฉัยได้ว่า สมควรใช้หรือเผยแพร่ข้อความนั้นต่อไปหรือไม่

กล่าวโดยสรุป การรู้สารสนเทศ คือ ความรู้ความสามารถของบุคคลในการเข้าถึง การประเมิน และการใช้เครื่องมือเพื่อการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ การกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ การค้นคว้าและการรวบรวมสารสนเทศ และการประเมินสารสนเทศที่ค้นมาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

ความจำเป็นของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศมีความจำเป็นต่อการสร้างสังคมสารสนเทศและสังคมความรู้ ด้วยเหตุผลและปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้ (ชุตินา สัจจามันท์, 2550, หน้า 28-29)

1. สารสนเทศ เป็นทรัพยากรหลักในสังคมและถือเป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยการผลิต เป็นสินค้าที่มีค่า มีราคา และงอกงามใช้ได้ไม่หมดสิ้น สารสนเทศเป็นแกนกลางของกิจกรรมทั้งหมดในการดำเนินชีวิต การตัดสินใจ การเพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการดำเนินงาน การสร้างมาตรฐานและการแข่งขัน ความต้องการ การเข้าถึงและการใช้สารสนเทศของประชาชนทุกสาขาอาชีพกว้างขวางเพิ่มมากขึ้น ทั้งเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน การปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ และการเป็นพลเมืองตามสิทธิพื้นฐานของบุคคล มีการพัฒนาการเข้าถึงสารสนเทศ ความโปร่งใส และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศคือ อำนาจ สามารถชี้วัดความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กรได้ ปริมาณของข้อมูล ข่าวสารเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเกิดภาวะการณ์ “ทะลักทะลายน” หรือ “การทำมทันทนของสารสนเทศ”

2. อินเทอร์เน็ต เป็นชุมทรัพย์ ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศจำนวนมหาศาล ที่มีเครือข่ายกว้างขวางเชื่อมโยงทั่วโลก จนมีผู้เปรียบเทียบกับห้องสมุดโลก อินเทอร์เน็ตเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการศึกษา วิจัยและพัฒนาธุรกิจและการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล โดยเฉพาะ เวิลด์ ไวด์ เว็บ ได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ที่เปิดกว้างในเรื่องของข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น สร้างวัฒนธรรมของความร่วมมือ การวิพากษ์วิจารณ์ เสรีภาพในการพูดการสื่อสาร เชื่อกันว่าอินเทอร์เน็ตเป็นวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่และมีศักยภาพสูงสุดในการเปลี่ยนแปลงสังคม อินเทอร์เน็ตจึงมีข้อได้เปรียบในเรื่องของ

ความทันสมัย ความกว้างขวาง ครอบคลุมและมีปริมาณมาก แต่มีข้อจำกัดเนื่องจาก อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายสาธารณะ ขาดความกลั่นกรอง การตรวจสอบ ผู้ใช้จึงต้องมี วิจารณญาณ สามารถแปลความหมาย จัดระบบและสังเคราะห์สารสนเทศเพื่อนำไปใช้ได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสม

3. นโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ แผนการศึกษาของชาติ และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร สะท้อนให้เห็นภาพการณั้ปรับเปลี่ยนของสังคม โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ตามเงื่อนไขและกระแสของสังคมโลก อย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อ ปรับบทบาทของการศึกษาได้ชี้นำสังคม เป็นการศึกษาที่มุ่งสู่การศึกษาสำหรับทุกคน การศึกษาตลอดชีวิต และการเรียนรู้ที่เน้นวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแสวงหาความรู้ จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ทำให้บุคคลจำเป็นต้องเป็นผู้รู้สารสนเทศและบทบาทของ ผู้สอนได้เปลี่ยนเป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้

ความสำคัญของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศมีความสำคัญยิ่งในสภาพแวดล้อมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการแพร่กระจายของทรัพยากรสารสนเทศอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้บุคคลต้องเผชิญกับทางเลือกสารสนเทศที่หลากหลาย และมากมายทั้งใน การศึกษา การทำงานและในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการใช้สารสนเทศจึงจำเป็นต้องมี ทักษะในการประเมินและการคัดเลือกสารสนเทศที่ถูกต้อง นำเชื่อถือและตรงกับ ความ ต้องการ การรู้สารสนเทศจึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคลในยุคสารสนเทศ และการรู้ สารสนเทศยังเป็นข้อกำหนดพื้นฐานสำหรับการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมตามระบอบ ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม การสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จ ทางด้านเศรษฐกิจในอนาคต การแก้ไขปัญหาในระดับโลก และการปกครองตนเอง (ชุตินา สัจจันันท์, 2550, หน้า 30)

บุญยืน จันทร์สว่าง (2548, หน้า 2-3) ได้สรุปความสำคัญของสารสนเทศที่มีต่อ ความสำเร็จของบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การศึกษา การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาของบุคคลทุกระดับ ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น บทบาทของผู้สอนจึงเปลี่ยนเป็นผู้ให้คำแนะนำชี้แนะ โดยอาศัยทรัพยากร เป็นพื้นฐาน สำคัญ (resources-based learning)

2. การดำรงชีวิตประจำวัน การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิต ประจำวัน เพราะผู้รู้สารสนเทศจะเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ประเมินและใช้สารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองเมื่อต้องการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ถ้าต้องการซื้อเครื่องปรับอากาศของบริษัทใดบริษัทหนึ่งก็ต้อง พิจารณามาตรฐาน คุณภาพ บริการหลังการขาย และเปรียบเทียบราคา แล้วจึงค่อย ตัดสินใจ เป็นต้น

3. การประกอบอาชีพ การรู้สารสนเทศมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของ บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะบุคคลนั้นสามารถแสวงหาสารสนเทศที่มีความจำเป็นต่อการ ประกอบอาชีพของตนเองได้ เช่น เกษตรกร เมื่อประสบปัญหาโรคระบาดกับพืชผล ทางการเกษตรของตน ก็สามารถหาตัวยาหรือสารเคมีเพื่อกำจัด โรคระบาด ดังกล่าวได้ เป็นต้น

4. สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะสังคม ในยุคสารสนเทศ (information age) บุคคลจำเป็นต้องรู้สารสนเทศเพื่อปรับตนเองให้เข้า กับสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เช่น การอยู่ร่วมกันในสังคม การบริหารจัดการ การ ดำเนินธุรกิจและการแข่งขัน การบริหารบ้านเมืองของผู้นำประเทศ เป็นต้น อาจกล่าวได้ ว่าผู้รู้สารสนเทศ คือ ผู้ที่มีอำนาจสามารถชี้วัดความสามารถขององค์กรหรือประเทศชาติได้ ดังนั้นประชากรที่เป็นผู้รู้สารสนเทศจึงถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดของประเทศ

ผู้รู้สารสนเทศ

จากการประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศโดยองค์กรทางวิชาชีพที่ เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American

Library Association Presidential Committee on Information Literacy) สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัย (Association of College and Research Libraries) งานวิจัยบทความของ Doyle, Bruce และ Cheuck สภาบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยแห่งออสเตรเลีย (Council of Australian Universities Libraries) Campbell ได้ประมวลลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ ได้ดังนี้ (ชุตินา สัจจานันท์, 2550, หน้า 31)

1. ตระหนักถึงความจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ รู้ว่าเมื่อไรต้องใช้สารสนเทศ
  2. ตระหนักว่าสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจที่ชาญฉลาด
  3. กำหนดขอบเขตปัญหาและสารสนเทศที่ต้องการ ได้ สามารถตั้งคำถามสิ่งที่ต้องการได้
  4. รู้แหล่งสารสนเทศที่ต้องการ
  5. เข้าถึงและค้นคืนสารสนเทศที่ต้องการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
  6. ร่วมมือกับผู้อื่นและได้รับบริการสารสนเทศจากผู้เกี่ยวข้องได้เมื่อมีความต้องการ
  7. ประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีวิจารณญาณ
  8. บรรณาการสารสนเทศที่เลือกสรรแล้วสู่ฐานความรู้ของตน
  9. จัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ รวมถึงสร้างสารสนเทศขึ้นใหม่ได้
  10. ใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม
  11. ตระหนักถึงบริบททางเศรษฐกิจ กฎหมาย สังคมที่มีผลกระทบต่อการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศ
  12. ใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย
  13. ตระหนักว่าการรู้สารสนเทศ คือพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ (2540, หน้า 59-60) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้รู้สารสนเทศ ดังนี้

ลักษณะการเข้าถึงสารสนเทศของบุคคลที่รู้สารสนเทศ

1. รู้ชัดถึงความต้องการสารสนเทศ
2. รู้ชัดว่าสารสนเทศที่ต้องการและสมบูรณ์นั้น เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ

ทางปัญญา

3. สามารถกำหนดคำถามบนพื้นฐานของความต้องการสารสนเทศ
4. สามารถจำแนกแหล่งสารสนเทศที่มีคุณภาพ
5. สามารถพัฒนากลยุทธ์การค้นคืนได้สำเร็จตามที่ต้องการ
6. สามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์ และที่ใช้เทคโนโลยี เป็น

นักอ่านที่มีความสามารถและทักษะสูง

คุณลักษณะการประเมินสารสนเทศของบุคคลที่รู้สารสนเทศ

1. สามารถกำหนดสารสนเทศสำคัญที่ใช้อ้างอิงได้
2. สามารถตัดสินใจความถูกต้อง หรือ ความเกี่ยวข้องของสารสนเทศได้
3. รู้ชัดว่าความรู้นั้นเป็นทักษะ ความคิดเห็น หรือเป็นข้อเท็จจริง
4. ไม่ยอมรับสารสนเทศที่ไม่ถูกต้อง และทำให้เกิดความเข้าใจผิด
5. สามารถรังสรรค์สารสนเทศใหม่ เพื่อทดแทนสารสนเทศที่ไม่ถูกต้อง หรือทำ

ให้เกิดการเข้าใจผิด

ลักษณะการใช้สารสนเทศของบุคคลที่รู้สารสนเทศ

1. สามารถจัดระบบสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติได้
2. สามารถบูรณาการสารสนเทศใหม่ให้อยู่ในรูปแบบขององค์ความรู้ได้
3. สามารถประยุกต์ใช้สารสนเทศในการคิด และการแก้ปัญหา อย่างมี

วิจารณ์ญาณ

องค์ประกอบของการรู้สารสนเทศ

การรู้สารสนเทศเป็นทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ และกระบวนการอันเป็นประโยชน์ในการพัฒนา การเรียนรู้ทุกรูปแบบ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association) ได้กำหนดองค์ประกอบของการรู้สารสนเทศไว้ 4 ประการ (บุญยืน จันทร์สว่าง, 2548, หน้า 3) คือ

1. ความสามารถในการตระหนักว่าเมื่อใดจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ ผู้ใช้สารสนเทศจะต้องกำหนดเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้า กำหนดความต้องการสารสนเทศ ระบุชนิด และรูปแบบที่หลากหลายของแหล่งสารสนเทศที่จะศึกษา เช่น ห้องสมุด ศูนย์-

สารสนเทศ พิพิภภัณฑ์ หอจดหมายเหตุ บุคคล สถานที่ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น รวมทั้ง
ตระหนักถึงค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่ได้รับ และทราบขอบเขตของสารสนเทศที่จำเป็น

2. การเข้าถึงสารสนเทศ ผู้ใช้สารสนเทศสามารถเลือกวิธีการค้นคืนสารสนเทศที่
เหมาะสม กำหนดกลยุทธ์การค้นคืนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถค้นคืนสารสนเทศ
ออนไลน์หรือสารสนเทศจากบุคคลโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย สามารถปรับกลยุทธ์การ
ค้นคืนที่เหมาะสมตามความจำเป็น รวมถึงการตัดตอน บันทึก และการจัดการสารสนเทศ
และแหล่งสารสนเทศ

3. การประเมินสารสนเทศ ผู้ใช้สารสนเทศสามารถสรุปแนวคิดสำคัญจาก
สารสนเทศที่รวบรวม โดยใช้เกณฑ์การประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ได้แก่
ความน่าเชื่อถือ ความเที่ยงตรง ความถูกต้อง และความทันสมัย สามารถสังเคราะห์
แนวคิดหลักเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ เปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิมเพื่อพิจารณาว่า
อะไรคือสิ่งที่เพิ่มขึ้น อะไรคือสิ่งที่ขัดแย้งกัน และอะไรคือสิ่งที่คล้ายตามกัน

4. ความสามารถในการใช้สารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้
สารสนเทศสามารถใช้สารสนเทศใหม่ผนวกกับสารสนเทศที่มีอยู่ในการวางแผนและ
สร้าง ผลงาน หรือการกระทำตามหัวข้อที่กำหนด ทบทวนกระบวนการ พัฒนาการ
ผลิตผลงานของตนเอง และสามารถสื่อสารหรือเผยแพร่ผลงานของตนเองต่อบุคคลอื่น
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากความสามารถดังกล่าวแล้ว ผู้ใช้สารสนเทศควรมีคุณสมบัติในด้านอื่น ๆ
ประกอบอีก (บุญยืน จันทร์สว่าง, 2548, หน้า 3-5) ได้แก่

1. การรู้ห้องสมุด (library literacy) ผู้ใช้สารสนเทศต้องรู้ว่า ห้องสมุดเป็นแหล่ง
รวบรวมสารสนเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ ไว้ในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในรูปสิ่งพิมพ์
สื่อโสตทัศน และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รู้วิธีการจัดเก็บสื่อ รู้จักใช้เครื่องมือช่วยค้นต่าง ๆ รู้จัก
กลยุทธ์ในการค้นคืนสารสนเทศแต่ละประเภท รวมทั้งบริการต่าง ๆ ของห้องสมุด
โดยเฉพาะห้องสมุดของสถาบันการศึกษาที่ผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่จะต้องรู้จักอย่างลึกซึ้ง
ในประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว การรู้ห้องสมุดครอบคลุมการรู้แหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ด้วย

2. การรู้คอมพิวเตอร์ (computer literacy) ผู้ใช้สารสนเทศต้องรู้เกี่ยวกับ
เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เบื้องต้นในเรื่องของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ การเชื่อมประสาน และ

การใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ เช่น การพิมพ์เอกสาร การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสาร รวมถึงการรู้ที่ตั้งของแหล่งสารสนเทศ เป็นต้น

3. การรู้เครือข่าย (network literacy) ผู้ใช้สารสนเทศต้องรู้ขอบเขตและมีความสามารถในการใช้สารสนเทศทางเครือข่ายที่เชื่อมโยงถึงกันทั่วโลก สามารถใช้กลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศจากเครือข่าย และการบูรณาการสารสนเทศจากเครือข่ายกับสารสนเทศจากแหล่งอื่น ๆ

4. การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น (visual literacy) ผู้ใช้สารสนเทศสามารถเข้าใจและแปลความหมายสิ่งที่เห็นได้ รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็น และสามารถนำสิ่งที่เห็นนั้นในการทำงานและการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองได้ เช่น สัญลักษณ์บุหรี และมีเครื่องหมายกากบาททาบอยู่ด้านบนหมายถึง ห้ามสูบบุหรี่ สัญลักษณ์ผู้หญิงอยู่หน้าห้องน้ำ หมายถึง ห้องน้ำสำหรับสตรี เป็นต้น

5. การรู้สื่อ (media literacy) ผู้ใช้สารสนเทศต้องสามารถเข้าถึง วิเคราะห์ และผลิตสารสนเทศจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิทยุ ดนตรี หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น รู้จักเลือกรับสารสนเทศจากสื่อที่แตกต่างกัน รู้ขอบเขตและการเผยแพร่สารสนเทศของสื่อ เข้าใจถึงอิทธิพลของสื่อ และสามารถพิจารณาตัดสินได้ว่าสื่อ่นั้น ๆ มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงไร

6. การรู้สารสนเทศดิจิทัล (digital literacy) ผู้ใช้สารสนเทศสามารถเข้าใจและใช้สารสนเทศรูปแบบซึ่งนำเสนอในรูปแบบดิจิทัลผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ ตัวอย่างการรู้สารสนเทศดิจิทัล เช่น สามารถดาวน์โหลดไฟล์ข้อมูลจากแหล่งทรัพยากรสารสนเทศที่เข้าถึงในระยะไกลมาใช้ได้ รู้ว่าคุณภาพสารสนเทศที่มาจากเว็บไซต์ต่าง ๆ แตกต่างกันรู้ว่าเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือและเว็บไซต์ไม่น่าเชื่อถือ รู้จักโปรแกรมการค้นหา สามารถสืบค้นโดยใช้การสืบค้นขั้นสูง รู้เรื่องของกฎหมายลิขสิทธิ์ที่คุ้มครองทรัพยากรสารสนเทศบนเว็บไซต์ การอ้างอิงสารสนเทศจากเว็บไซต์ เป็นต้น

7. การมีความรู้ด้านภาษา (language literacy) ผู้ใช้สารสนเทศมีความสามารถกำหนดคำสำคัญสำหรับการค้น ในขั้นตอนการค้นคืนสารสนเทศที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ การค้นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต และการนำเสนอสารสนเทศที่ค้นมาได้ ทั้งภาษาไทย

และภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่จำเป็นมากที่สุด เนื่องจากเป็นภาษาสากล และสารสนเทศส่วนใหญ่เผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ

8. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) ผู้ใช้สารสนเทศสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจเลือกรับสารสนเทศที่น่าเสนอไว้หลากหลาย โดยการพิจารณาทบทวนหาเหตุผล จากสิ่งที่เคยจดจำ คาดการณ์ โดยยังไม่เห็นคล้อยตามสารสนเทศที่น่าเสนอเรื่องนั้น ๆ แต่จะต้องพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรองด้วยความรอบคอบและมีเหตุผลว่าสิ่งใดสำคัญมีสาระก่อนตัดสินใจเชื่อ จากนั้นจึงดำเนินการแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

8.1 การนิยามปัญหา

8.2 การเลือกหรือรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหา

8.3 การระบุข้อสันนิษฐานว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริง ข้อมูลใดเป็นข้อคิดเห็น

8.4 การกำหนดและตั้งสมมุติฐานจากปัญหา โดยการตรวจสอบความ

สอดคล้องระหว่างสมมุติฐานกับข้อมูลและข้อตกลงเบื้องต้น

8.5 การสรุปอย่างสมเหตุสมผล

9. การมีจริยธรรมทางสารสนเทศ (information ethic) การสร้างผู้ใช้สารสนเทศให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ มีความสำคัญและเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้รู้จักใช้สารสนเทศโดยชอบธรรมบนพื้นฐานของจริยธรรมทางสารสนเทศ เช่น การนำข้อความหรือแนวคิดของผู้อื่นมาใช้ในงานของตน จำเป็นต้องอ้างอิงเจ้าของผลงานเดิม การไม่นำข้อมูลที่ขัดต่อศีลธรรมและจรรยาบรรณของสังคมไปเผยแพร่ เป็นต้น

มาตรฐานการรู้สารสนเทศ

สภาบรรณารักษ์มหาวิทยาลัยออสเตรเลีย (Council of Australian University Librarians) ได้กำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศ (information literacy standards) สำหรับบุคคลทั่วไป ทั้งหมด 7 มาตรฐาน ดังนี้ (กองบรรณาธิการ, 2550, หน้า 133-143)

มาตรฐานที่ 1 ผู้รู้สารสนเทศรู้ถึงความต้องการสารสนเทศ และกำหนดขอบเขตความต้องการสารสนเทศได้

- 1.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถระบุและแสดงความต้องการสารสนเทศของตนได้ชัดเจน
  - 1.2 ผู้รู้สารสนเทศเข้าใจจุดมุ่งหมาย ขอบเขต และความเหมาะสมของแหล่งสารสนเทศที่หลากหลาย
  - 1.3 ผู้รู้สารสนเทศสามารถพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่จะได้รับจากสารสนเทศที่ต้องการ
  - 1.4 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินเข้าถึงขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการใช้ได้
- มาตรฐานที่ 2** ผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 2.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเลือกสรรกระบวนการสืบค้นที่เหมาะสม หรือเลือกสรรเครื่องมือเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ
  - 2.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถกำหนดกลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศและดำเนินการตามที่ออกแบบไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 2.3 ผู้รู้สารสนเทศสามารถใช้วิธีการค้นคืนสารสนเทศโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย
- มาตรฐานที่ 3** ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินคุณค่าสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและบูรณาการสารสนเทศที่เลือกสรรแล้วเข้ากับความรู้เดิม
- 3.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประเมินการใช้ประโยชน์ของสารสนเทศที่เข้าถึงได้
  - 3.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถสรุปแนวคิดสำคัญของสารสนเทศที่รวบรวมได้
  - 3.3 ผู้รู้สารสนเทศสามารถอธิบายและประยุกต์ใช้เกณฑ์ขั้นต้นในการประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้
  - 3.4 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเข้าใจและแปลความหมายสารสนเทศอย่างมีเหตุผล โดยการสนทนากับบุคคลอื่น ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง/หรือผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ
  - 3.5 ผู้รู้สารสนเทศสามารถพิจารณาทบทวนว่าคำถามที่ตั้งไว้ในช่วงแรกควรจะได้รับการปรับปรุงหรือไม่
- มาตรฐานที่ 4** ผู้รู้สารสนเทศสามารถจัดหมวดหมู่ เก็บรวบรวม ถ่ายโอน และร่างสารสนเทศที่รวบรวมได้หรือผลิตขึ้นมาใหม่ได้
- 4.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถติดต่อขอความ บันทึกและจัดการสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ

4.2 ผู้รู้สารสนเทศควรระวังรักษาระบบ และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของระบบ

4.3 ผู้รู้สารสนเทศเข้าใจการจัดหา การจัดเก็บ และการเผยแพร่เอกสารข้อมูล รูปภาพหรือเสียง อย่างถูกกฎหมายได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้รู้สารสนเทศควรขยาย ตีกรอบ หรือวางโครงร่าง หรือสร้างสรรค์ ความรู้ใหม่ โดยบูรณาการจากความรู้เดิม และความรู้ใหม่เป็นของตนเองหรือของกลุ่มได้

5.1 ผู้รู้สารสนเทศสามารถประยุกต์ใช้สารสนเทศเดิมและสารสนเทศใหม่ในการ วางแผนและสร้างสรรค์ผลงานที่กำหนดไว้ได้

5.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถสังเคราะห์แนวคิดหลัก เพื่อสร้างเป็นแนวความคิดใหม่

5.3 ผู้รู้สารสนเทศสามารถเปรียบเทียบความรู้ใหม่ กับความรู้เดิมเพื่อให้ทราบถึง คุณค่าที่เพิ่มขึ้น สิ่งที่ขัดแย้งกัน หรือคุณลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ของสารสนเทศได้

5.4 ผู้รู้สารสนเทศสามารถทบทวนกระบวนการที่พัฒนาเพื่อผลิตผลงานที่ ต้องการได้

5.5 ผู้รู้สารสนเทศสามารถสื่อสารความรู้ ความคิดไปสู่บุคคลอื่นได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 6 ผู้รู้สารสนเทศ เข้าใจบริบททางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ กฎหมายและ สังคมเกี่ยวกับการใช้ การเข้าถึงสารสนเทศ รวมทั้งการใช้สารสนเทศอย่าง่างมี จริยธรรม ชอบด้วยกฎหมายและเคารพสิทธิต่าง ๆ

6.1 ผู้รู้สารสนเทศมีความเข้าใจบริบททางวัฒนธรรม จริยธรรม กฎหมายและ สังคมที่แวดล้อมสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศได้

6.2 ผู้รู้สารสนเทศควรปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบาย และ มารยาทที่เกี่ยวกับการเข้าถึงและการใช้ทรัพยากรสารสนเทศได้

6.3 ผู้รู้สารสนเทศควรอ้างอิงแหล่งสารสนเทศในการสื่อสารผลงาน

มาตรฐานที่ 7 ผู้รู้สารสนเทศควรตระหนักถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการมี ส่วนร่วมของพลเมืองนั้น ๆ จำเป็นต้องมีการรู้สารสนเทศ

7.1 ผู้รู้สารสนเทศเล็งเห็นคุณค่าการเรียนรู้สารสนเทศต้องเกี่ยวข้องกับการ เรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างอิสระตลอดชีวิต

7.2 ผู้รู้สารสนเทศสามารถพิจารณาว่าสารสนเทศใหม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันประชาธิปไตย และผลกระทบต่อบุคคลหรือไม่ และค่อย ๆ ประสานความแตกต่างนั้น

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในปี พ.ศ. 2495 ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 ขึ้นใช้แทนพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ต่อมาในปี พ.ศ. 2499 ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2499 ขึ้นใช้บังคับ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดเพิ่มการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นอีกรูปแบบหนึ่ง ในครั้งนี้จึงเกิดการมีการปกครองในรูปแบบ “สภาตำบล” ขึ้น โดยมีแนวคิดมาจากการที่การปกครองที่ตำบล หมู่บ้าน ยังไม่มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีความเจริญพอจะยกระดับขึ้นเป็นการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลหรือสุขาภิบาลได้ ดังนั้น การจะพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องฝึกสอนและให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสร่วมฝึกปฏิบัติด้วย กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งที่ 222/2499 ให้จัดตั้งสภาตำบลขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2499 เช่นกัน ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 จัดตั้งหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” ขึ้น ให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายอำเภอและผู้ว่าราชการส่วนจังหวัด

ในปี พ.ศ. 2509 ได้มีการจัดรูปแบบการบริหารงานในตำบลใหม่กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งที่ 247/2509 มายกเลิกคำสั่งมหาดไทยที่ 222/2499 โดยปรับปรุงสภาตำบลที่เคยกำหนดแยกเป็นฝ่ายสภาและฝ่ายบริหาร เปลี่ยนเป็นรูปแบบการบริหารในรูปคณะกรรมการ เรียกว่า “คณะกรรมการสภาตำบล” ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ยกเลิกหน่วยการปกครองแบบองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบลเดิม เปลี่ยนเป็น “สภาตำบล” มี

คณะกรรมการสภาตำบลที่มีกำนันเป็นประธาน มีผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจาก การเลือกตั้งของราษฎรหมู่บ้านละ 1 คน เป็นกรรมการ ซึ่งรูปแบบคณะกรรมการสภาตำบลใหม่นี้คล้ายคลึงกับคณะกรรมการสภาตำบลตาม คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 275/2509 และตราพระราชบัญญัติ ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 ได้ มีการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 และตรา พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ขึ้นใช้บังคับ โดย เหตุผลหลักในการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้เนื่องจากสภาตำบลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลจึงไม่สามารถบริหารและ ดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2552, หน้า 56-57)

องค์การบริหารส่วนตำบลนับได้ว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เล็กที่สุด และอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นโดย พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติถึง หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในมาตรา 40 ว่า สภาตำบลที่มี รายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลที่ได้มีประกาศของ กระทรวงมหาดไทยที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาซึ่งจะต้องระบุชื่อและเขตของ องค์การบริหารส่วนตำบลไว้ในประกาศด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติ บุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2552, หน้า 145)

ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลที่กระจายอยู่ทั่วประเทศมีขนาดที่แตกต่างกัน โดยใช้เกณฑ์รายได้เป็นหลักในการพิจารณา แต่เดิมกระทรวงมหาดไทยได้แบ่งการ บริหารส่วนตำบลออกเป็น 5 ชั้น ตามระดับของรายได้ คือ (บุญอริ ยีหมะ, 2550, หน้า 165)

1. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 1 มีรายได้ตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป
2. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 2 มีรายได้ระหว่าง 12-20 ล้านบาท
3. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 3 มีรายได้ระหว่าง 6-12 ล้านบาท
4. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 4 มีรายได้ไม่เกิน 6 ล้านบาท

5. องค์การบริหารส่วนตำบลชั้นที่ 5 มีรายได้ไม่เกิน 3 ล้านบาท

ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีประชากรไม่ถึง 2,000 คน และไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมเข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่มีเขตติดต่อกัน ภายในอำเภอเดียวกัน และมีการยกฐานะของสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจุบันได้มีการแบ่งองค์การบริหารส่วนตำบลออกเป็น 3 ขนาด คือ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ (ส่วนใหญ่จะเป็น อบต.ชั้น 1 เดิม)
2. องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง (ส่วนใหญ่จะเป็น อบต.ชั้น 2 และ 3 เดิม)
3. องค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก (ส่วนใหญ่จะเป็น อบต.ชั้น 4 และ 5 เดิม)

โดยกำหนดหลักเกณฑ์การปรับขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ

1.1 รายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่ 20 ล้านบาทขึ้นไป กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่

1.2 รายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่ 6-20 ล้านบาทกำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง

1.3 รายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา ต่ำกว่า 6 บาท กำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก

2. ต้องผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด ซึ่งมีคะแนนรวมทั้งหมด 1,000 คะแนน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่จะต้องมีคะแนนตั้งแต่ 750 คะแนนขึ้นไป และองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางจะต้องมีขนาดตั้งแต่ 500 คะแนนขึ้นไป ดังรายละเอียดของเกณฑ์ ดังนี้

2.1 เกณฑ์ตัวชี้วัดด้านค่าใช้จ่ายบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 150 คะแนน

2.2 เกณฑ์ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 250 คะแนน

2.3 เกณฑ์ตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน จำนวน 300 คะแนน

2.4 เกณฑ์ตัวชี้วัดด้านธรรมาภิบาล จำนวน 300 คะแนน

ตาราง 1

แสดงระดับ/ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลกับเกณฑ์รายได้ในปัจจุบัน

ระดับชั้น	ขนาดของ อบต.	เกณฑ์รายได้
1	ขนาดใหญ่	20 ล้านขึ้นไป
2-3	ขนาดกลาง	6-20 ล้าน
4-5	ขนาดเล็ก	3-6 ล้าน

ที่มา. จาก การปกครองท้องถิ่นไทย (หน้า 166), โดย บุญอริ ยีหมะ, 2550, สงขลา: ผู้แต่ง.

โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบัน ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มีลักษณะโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 3 คน

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีประธานสภา 1 คน และรองประธานสภาอีก 1 คนซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คนเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการประชุมและดำเนินกิจการอื่นให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ตาม

มาตรา 46 ดังนี้ (คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎร, 2547, หน้า 22)

1.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

1.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ และข้อบังคับของทางราชการ

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง และดำรงตำแหน่งติดต่อกันไม่เกิน 2 วาระ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งไม่ใช่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกิน 2 คนและอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 1 คน ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 59 มีดังนี้ (คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎร, 2547, หน้า 30)

2.1 กำหนด นโยบาย โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2.2 สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

2.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2.5 รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

2.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

โครงสร้างองค์กรขององค์การบริหารส่วนตำบล

กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดโครงสร้างและจัดแบ่งส่วนราชการบริหารภายในองค์การบริหารส่วนตำบลให้ขึ้นอยู่กับระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้เหมาะสมกับภารกิจ โดยแบ่งส่วนการบริหารอย่างน้อยออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545, หน้า 44-46)

ส่วนที่ 1 สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหัวหน้างาน ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารทั่วไป งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานสวัสดิการงานประชุม งานเกี่ยวกับตราข้อบังคับ งานนิติกร งานการพาณิชย์ งานรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ งานจัดทำแผนพัฒนาตำบล งานจัดทำข้อบังคับงบประมาณประจำปี งานขออนุมัติดำเนินการตามข้อบังคับ งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 2 ส่วนการคลัง ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับเงิน การเบิกจ่าย การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน การตรวจเงิน การหักภาษีเงินได้และการนำส่งภาษี การตัดโอนเงินเดือน การรายงานเงินคงเหลือ การจัดทำบัญชี การจัดทำบัญชีทุกประเภท งานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 3 ส่วนโยธา ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานสำรวจ ออกแบบ เขียนแบบ งานประมาณการค่าใช้จ่ายตามโครงการ งานควบคุมอาคาร งานการก่อสร้าง งานซ่อมบำรุง หรืองานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 4 ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่ ควบคุมดูแล รับผิดชอบงานด้านบริการทางการแพทย์ งานวิชาการ และแผนงานด้านสาธารณสุข งานเวชกรรมสังคม งานศูนย์บริการสาธารณสุข งานรักษาความสะอาด การสุขาภิบาล และอนามัยสิ่งแวดล้อม และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 5 ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำหน้าที่ควบคุมดูแล รับผิดชอบ การปฏิบัติงานด้านการบริหาร และวิชาการทางการศึกษา งานโรงเรียน งานนิเทศศึกษา งานกิจกรรมนักศึกษา งานเผยแพร่และแนะแนวการศึกษา และงานการศึกษานอก โรงเรียน งานด้านสังคมสงเคราะห์ งานสวัสดิการเด็กและเยาวชน งานพัฒนาชุมชน งาน ด้านประเพณี ศาสนาและวัฒนธรรม และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือ ได้รับมอบหมาย

บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งจะมีบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ ปฏิบัติหน้าที่ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (อุคม เขวกิ่งศรี, 2545, หน้า 50-52)

กลุ่มที่ 1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดย ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น โดยมีวาระ การดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบล ใดมีเพียง 1 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประกอบด้วยสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมี เพียง 2 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละ 3 คน สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มี ประธานสภา 1 คน และรองประธานสภาอีก 1 คน ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และให้สภาองค์การบริหารส่วน ตำบลเลือกปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คนเป็นเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

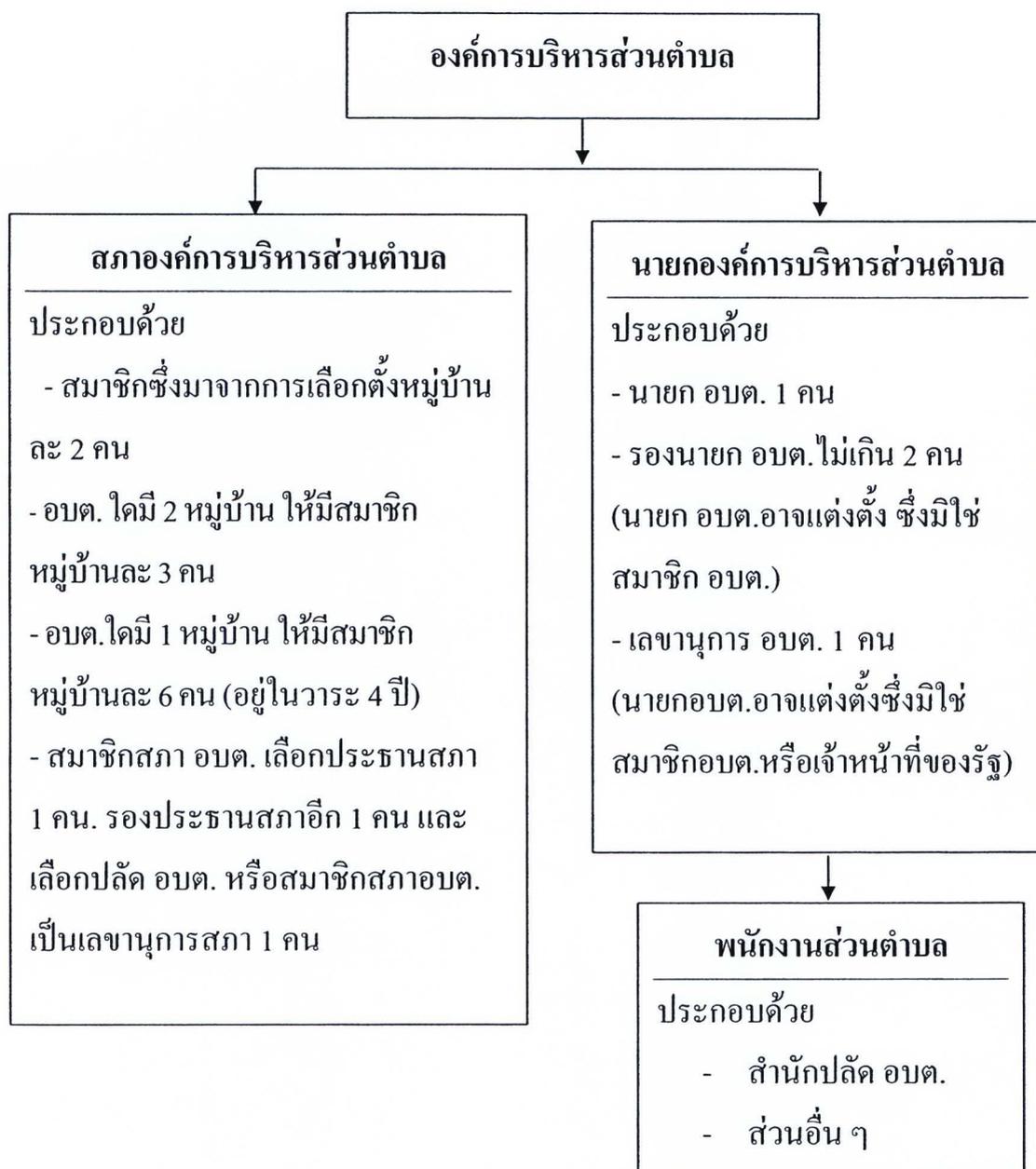
กลุ่มที่ 2 นายกององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนตามกฎหมายว่า ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน มีวาระการ ดำรงตำแหน่ง 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง และดำรงตำแหน่งติดต่อกันไม่เกิน 2 วาระ นายก องค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งไม่ใช่

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกิน 2 คนและอาจแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 1 คน ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

กลุ่มที่ 3 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

1. พนักงานส่วนตำบล ซึ่งเป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนที่ตั้งทางองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล
3. ข้าราชการพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร้องขอให้ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราว

จะเห็นได้ว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะประกอบด้วยฝ่ายการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และฝ่ายประจำ คือ พนักงานส่วนตำบล ซึ่งมาจากการคัดเลือกตามระบบคุณธรรม นอกจากนั้นยังประกอบด้วยลูกจ้างและข้าราชการที่มาจากการร้องขอมาช่วยปฏิบัติราชการ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการบริหารงาน ซึ่งหากบุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีประสิทธิภาพ ย่อมจะทำให้องค์กรมีการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพ 1 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา. จาก รวบรวมกฎหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น (หน้า 22-29), โดย คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎร, 2547, กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมาย ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มีดังนี้

มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดทางถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

มาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ

5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การควบคุมดูแล และรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

มาตรา 69/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติ กำหนดและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2542 ให้้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (มาตรา 16) มีดังนี้ (พิเชษฐ วังส์เกียรติขจร, 2552, หน้า 40-41)

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุขูปการ
6. การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ

7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและ

ผู้ด้อยโอกาส

11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. ส่งเสริมการกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกัน และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

31. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดการระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์-กรรม และการท่องเที่ยว การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักยังคงมีปัญหาด้านทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ทั้งด้านทรัพยากร ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความโปร่งใสและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่นของตนเอง

จากภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนระดับตำบลซึ่งมีขอบเขตตามที่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ โดยทั่วไปจะเรียกภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลว่า การพัฒนาตำบล

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครนายก

ประวัติจังหวัดนครนายก

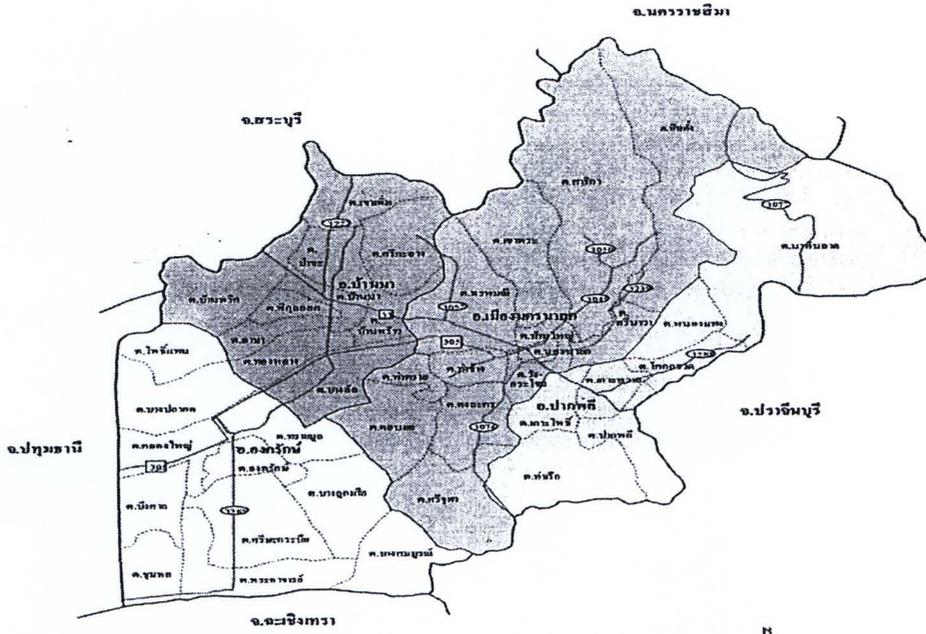
นครนายกเป็นจังหวัดในภาคกลางสันนิษฐานว่าเคยเป็นเมืองสมัยทวารวดี มีหลักฐานแนวกำแพงเนินดินและสันคูอยู่ที่ตำบลดงละคร แต่นครนายกนั้นปรากฏ

หลักฐานในสมัยอยุธยาเป็นเมืองหน้าด่าน ทางทิศตะวันออกในสมัยพระเจ้าอู่ทองในปี พ.ศ. 2437 รัชกาล ที่ 5 ทรงจัดลักษณะการปกครองโดยแบ่งเป็น มณฑลนครนายกได้เข้าไปอยู่ในเขตมณฑลปราจีนบุรีจนเมื่อปี พ.ศ. 2445 ทรงเลิกธรรมเนียมการมีเจ้าครองเมือง และให้มีตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้นแทน และในช่วง พ.ศ. 2486-2489 นครนายกได้โอนไปรวมกับจังหวัดปราจีนบุรีและสระบุรี หลังจากนั้นจึงแยกเป็นจังหวัดอิสระ

จังหวัดนครนายกเดิมชื่อบ้านนา เล่ากันว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาดินแดนของ นครนายกเป็นป่ารกชัฏ เป็นที่คอนำนา หรือทำการเพาะปลูกอะไรไม่ค่อยได้ผล มีไข้ป่า ชุกชุมผู้คนจึงพากันอพยพไปอยู่ที่อื่นจนกลายเป็นเมืองร้าง ต่อมาพระมหากษัตริย์ทรง ทราบความเดือดร้อนของชาวเมืองจึง โปรดให้ยกเลิกภาษีค่านา เพื่อจูงใจให้ชาวเมืองอยู่ที่ เดิมทำให้มีคนอพยพมาอยู่เพิ่มมากขึ้นจนเป็นชุมชนใหญ่ และเรียกเมืองนี้จนติดปากว่า เมืองนา-ยก ภายหลังจึงกลายเป็นนครนายก จนทุกวันนี้ (สำนักงานสถิติจังหวัดนครนายก, 2552, หน้า 1)

ที่ตั้ง ขนาด

จังหวัดนครนายก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101 องศาตะวันออก มีระยะทางจากกรุงเทพมหานครตาม ถนนทางหลวง แผ่นดินหมายเลข 305 เลียบคลอง รังสิตผ่านอำเภอองครักษ์ถึงจังหวัด นครนายก ระยะทาง 105 กม. มีเนื้อที่จังหวัดประมาณ 2,122 ตร.กม.หรือ ประมาณ 1,326,250 ไร่

ภาพ 2 แผนที่จังหวัดนครนายก

ที่มา. จาก รายงานสถิติจังหวัดนครนายก (หน้า 3), โดย สำนักงานสถิติจังหวัดนครนายก, 2552, นครนายก: ผู้แต่ง.

อาณาเขต

จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดในภาคตะวันออก และมีอาณาเขตติดจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดสระบุรี และ จังหวัดนครราชสีมา
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดนครราชสีมา และ จังหวัดปราจีนบุรี
- ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดฉะเชิงเทรา และ จังหวัดปราจีนบุรี
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดปทุมธานี

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบ ทางตอนเหนือและตะวันออกเป็นภูเขาสูงชันในเขตอำเภอบ้านนา อำเภอมือง-นครนายก และอำเภอปากพลี ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตอุทยาน-

แห่งชาติเขาใหญ่ซึ่งเป็นเขตรอยต่อกับอีก 3 จังหวัด ได้แก่ สระบุรี นครราชสีมา และ ปราจีนบุรี ซึ่งมีเทือกเขาติดต่อกับเทือกเขาคงพญาเย็น มียอดเขาสูงที่สุดของจังหวัด คือ ยอดเขาเขียว มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,351 เมตร ส่วนทางตอนกลางและตอนใต้ เป็นที่ราบ อันทิวทัศน์ใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของ ที่ราบสามเหลี่ยมลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาที่เรียกว่า “ที่ราบกรุงเทพ” ลักษณะดินเป็นดินปนทรายและดินเหนียวเหมาะแก่การ ทำนา ทำสวน ผลไม้ และการอยู่อาศัย

เขตการปกครอง

จังหวัดนครนายก แบ่งเขตการปกครอง ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2545 ออกเป็น 4 อำเภอ 4 ตำบล 408 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง 4 เทศบาลตำบล และมีองค์การบริหารส่วนตำบล 40 แห่ง ดังนี้

1. เทศบาลเมือง ได้แก่ เทศบาลเมืองนครนายก
2. เทศบาลตำบล ประกอบด้วย เทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง เทศบาลตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี เทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา เทศบาลตำบลองครักษ์ อำเภอองครักษ์
3. องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 40 แห่ง แยกได้ดังนี้

ตาราง 2

แสดงชื่อและขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล

ชื่อ อบต.	ขนาด อบต.
อำเภอเมืองนครนายก	
1. อบต. พรหมณี	ใหญ่
2. อบต. ท่าช้าง	กลาง
3. อบต. ดงละคร	กลาง
4. อบต. เขาพระ	กลาง
5. อบต. สาริกา	กลาง
6. อบต. หินตั้ง	กลาง

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อ อบต.	ขนาด อบต.
7. อบต. ศรีนาวา	กลาง
8. อบต. ท่าทราย	กลาง
9. อบต. ดอนยอ	กลาง
10. อบต. บ้านใหญ่	กลาง
11. อบต. ศรีจุฬา	กลาง
12. อบต. วังกระโจม	กลาง
อำเภอบ้านนา	
13. อบต. บ้านนา	เล็ก
14. อบต. พิกุลออก	กลาง
15. อบต. บ้านพร้าว	กลาง
16. อบต. ป่าชะ	กลาง
17. อบต. บ้านพริก	กลาง
18. อบต. บางอ้อ	กลาง
19. อบต. ทองกลาง	กลาง
20. อบต. เขาเพิ่ม	กลาง
21. อบต. ศรีกระอาง	กลาง
22. อบต. อาษา	เล็ก
อำเภอปากพลี	
23. อบต. ปากพลี	กลาง
24. อบต. เกาะหวาย	กลาง
25. อบต. เกาะโพธิ์	กลาง
26. อบต. โศกกรวด	กลาง
27. อบต. หนองแสง	กลาง
28. อบต. นาหินลาด	กลาง
29. อบต. ท่าเรือ	กลาง

ตาราง 2 (ต่อ)

ชื่อ อบต.	ขนาด อบต.
อำเภอองครักษ์	กลาง
30. อบต. องครักษ์	กลาง
31. อบต. บางปลากด	กลาง
32. อบต. บึงศาล	กลาง
33. อบต. ทราขมูล	กลาง
34. อบต. พระอาจารย์	กลาง
35. อบต. ศรีษะกระบือ	กลาง
36. อบต. โพธิ์แทน	กลาง
37. อบต. บางลูกเสือ	กลาง
38. อบต. บางสมบุรณ์	กลาง
39. อบต. ชุมพล	กลาง
40. อบต. คลองใหญ่	กลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก พบว่ายังไม่มียงานวิจัยที่ศึกษาในเรื่องการรู้สารสนเทศด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาในครั้งนี้ ดังนั้นผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศในประเทศเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

จารุพร เทียบสูงเนิน (2550) ศึกษาสภาพและปัญหาในการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครราชสีมา จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา

สภาพและปัญหาในการใช้สารสนเทศเพื่อบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก (1) ด้านการใช้สารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์งาน องค์การบริหารส่วนตำบล (2) ด้านเนื้อหาเพื่อการพัฒนาบุคลากร อันดับแรก เนื่องจากภารกิจของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีการบริหารที่มีหลายภารกิจ สารสนเทศด้านพัฒนาบุคลากรเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการดำเนินงานขององค์กร (3) ด้านรูปแบบที่ใช้ในการบริหาร อันดับแรกคือ กฎระเบียบ อันดับ 2 คือ คำสั่ง และหนังสือสั่งการ (4) ด้านแหล่งสารสนเทศเพื่อการบริหาร คือ โทรทัศน์ปัญหาการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารอยู่ในระดับน้อย (1) ปัญหาด้านเนื้อหา คือ สารสนเทศด้านสาธารณสุข เนื่องจากมีข้อมูลสารสนเทศด้านสาธารณสุขไม่ครบถ้วนถูกต้องเพราะขาดผู้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโดยตรง (2) ปัญหาด้านรูปแบบ คือ ซีดีรอม อินเทอร์เน็ต เนื่องจากผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ซีดีรอม อินเทอร์เน็ต และขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (3) ปัญหาด้านแหล่ง อันดับแรกคือ ศูนย์ข้อมูลตำบล/หมู่บ้าน มีปัญหาเนื่องจาก การบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลขาดการพัฒนาศูนย์ข้อมูลตำบล/หมู่บ้านต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ ปัญหาด้านแหล่งสารสนเทศ คือ แหล่งศูนย์ข้อมูลตำบล/หมู่บ้าน เนื่องจากขาดการพัฒนาศูนย์ข้อมูลตำบล/หมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดงบประมาณในการบริหารจัดการทั้งด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์

นรสิงห์ แสงบัวเผื่อน (2548) ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สารสนเทศของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท โดยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สารสนเทศของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท 2) เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการใช้สารสนเทศของบุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่งงาน หน่วยงานที่สังกัด และจำนวนปีที่ปฏิบัติงาน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลวิจัยพบว่า บุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (1) มีความต้องการสารสนเทศ

เพื่อการเพิ่มพูนศักยภาพการทำงาน ติดตามวิทยาการใหม่ ๆ และค้นคว้าประกอบการทำงาน ในระดับมาก (2) มีพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศโดยวิธีการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศบุคคล คือ ใช้ความรู้/ความจำ/ประสบการณ์ของตนเอง และใช้ข้อมูล/แฟ้มเอกสารที่เก็บสะสมไว้ใช้ส่วนตัว ในระดับมาก พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศโดยวิธีการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน คือ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ และใช้อินเทอร์เน็ต (internet) ในระดับมาก (3) ใช้แหล่งสารสนเทศในระดับมาก ได้แก่ แหล่งสารสนเทศบุคคล คือ ประสบการณ์ตนเอง แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน คือ โทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต ในระดับมาก (4) ใช้สารสนเทศประเภทสิ่งพิมพ์/วัสดุไม่ตีพิมพ์ คือ หนังสือ เอกสารประกอบการประชุม/อบรม/สัมมนา และหนังสือพิมพ์ในระดับมาก (5) มีความพึงพอใจประเภทของสิ่งพิมพ์/วัสดุไม่ตีพิมพ์ คือ หนังสือและวารสารในระดับมาก (6) ถ่ายทอดสารสนเทศโดยวิธีการ คือ การพบปะพูดคุยสนทนา การเข้าร่วมฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนา การติดต่อทางโทรศัพท์ และการเขียนข้อความ ในระดับมาก (7) ประสบปัญหาการใช้สารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศบุคคล แหล่งสารสนเทศสถาบันและแหล่งสารสนเทศสื่อมวลชนระดับปานกลาง โดยปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ สารสนเทศที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการ สารสนเทศที่ได้รับไม่ทันสมัย สารสนเทศที่ได้รับไม่สมบูรณ์ครบถ้วน สารสนเทศที่ได้รับเข้าใจยาก และสารสนเทศที่ได้รับไม่ถูกต้อง

ร่าพีง กลิ่นชั้น (2545) ศึกษาการใช้แหล่งสารสนเทศและความต้องการสารสนเทศของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนนทบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้แหล่ง การใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ความต้องการสารสนเทศ ปัญหาในการใช้แหล่งสารสนเทศของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนนทบุรี และเปรียบเทียบการใช้แหล่งสารสนเทศ การใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ความต้องการสารสนเทศ จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มของระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลวิจัยพบว่า (1) การใช้แหล่งสารสนเทศของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้แหล่งสารสนเทศ ในระดับมาก จำนวน 13 แหล่ง ดังนี้ 1) จากแหล่งรายงานหรือเอกสารของ

ทางราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เช่น หนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทย 2) จากแหล่งหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ อบต. 3) จากแหล่งหนังสือพิมพ์ 4) จากแหล่งประสบการณ์ความคิดของตนเอง 5) จากแหล่งประชาชน 6) จากแหล่งนายอำเภอ 7) จากแหล่งปลัด อบต. 8) จากแหล่งที่ว่าการอำเภอ 9) จากแหล่งโครงการฝึกอบรมจากอำเภอ หรือจังหวัดและส่วนราชการอื่น ๆ 10) จากแหล่งพนักงานส่วนตำบล 11) จากแหล่งผู้ว่าราชการจังหวัด 12) จากแหล่งผู้ใหญ่บ้าน และ 13) จากแหล่งโครงการฝึกอบรมจากกองราชการส่วนตำบลกรมการปกครอง (2) จากการเปรียบเทียบการใช้แหล่งสารสนเทศของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มของระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ในทั้งสองตัวแปรไม่พบความแตกต่าง (3) การใช้ประโยชน์จากสารสนเทศของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศในระดับมากที่สุด คือ เพื่อการบริหารและการจัดการ และมีการใช้ประโยชน์ในระดับมาก จำนวน 7 ข้อตามคือ เพื่อการวางแผนพัฒนาตำบล, เพื่อการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน, เพื่อการจัดทำงบประมาณรายจ่าย, เพื่อการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน, เพื่อการเพิ่มพูนความรู้หรือติดตามข่าวสาร, เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการประชุมหรืออบรมหรือสัมมนา, เพื่อส่งเสริมวิชาชีพและวิทยฐานะ (4) เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และกลุ่มของระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีสถานภาพต่างกัน มีการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 3 โดยที่ประธานกรรมการบริหารมีการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน เพื่อการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน มากกว่าเลขานุการกรรมการบริหาร และเลขานุการกรรมการบริหารมีการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือติดตามข่าวสารมากกว่ากรรมการบริหาร (5) ความต้องการสารสนเทศของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการสารสนเทศโดยรวมใน

ระดับมากทุกข้อ (6) จากการเปรียบเทียบความต้องการสารสนเทศของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามสถานภาพและกลุ่มระดับชั้นพบว่า ในทั้งสองตัวแปรไม่พบความแตกต่างกัน (7) ปัญหาในการใช้แหล่งสารสนเทศของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีปัญหาในการใช้แหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ในระดับมาก 2 ข้อ คือ ขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีและมีความยุ่งยากในการใช้ (8) ความคิดเห็นเพิ่มเติมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับการใช้แหล่งและปัญหาในการใช้แหล่งสารสนเทศที่สำคัญดังนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลขาดบุคลากรทางด้านสารสนเทศ, บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสารสนเทศและองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับสารสนเทศที่ไม่ทันสมัย ล้าช้า เช่น กฎระเบียบข้อบังคับ หรือเรื่องที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องเกี่ยวข้องและรับผิดชอบ

อรรรถพล สารพล (2544) ได้ศึกษาการใช้สารสนเทศของประธานคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดขอนแก่น วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้สารสนเทศของประธานคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ประธานคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตำบล โดยใช้เนื้อหาสารสนเทศด้านการบำรุงรักษาเส้นทางคมนาคมทางน้ำและทางบก ใช้รูปแบบสารสนเทศสื่อตีพิมพ์ คือ หนังสือ ใช้รูปแบบสารสนเทศไม่ตีพิมพ์ คือรูปภาพ และใช้รูปแบบสารสนเทศสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ ดิสเก็ตต์ ด้านการใช้แหล่งสารสนเทศพบว่าส่วนใหญ่มีการใช้แหล่งสารสนเทศบุคคล คือ ประสบการณ์ตนเอง แหล่งสารสนเทศสถาบัน คือ ที่ว่าการอำเภอ แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน คือ โทรทัศน์ และแหล่งอื่น ๆ คือ ประชุม/สัมมนา ปัญหาการใช้สารสนเทศของประธานคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล คือ สารสนเทศที่ใช้ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เนื้อหาสารสนเทศไม่ตรงกับความต้องการ สื่อตีพิมพ์รูปเล่มไม่แข็งแรง ไม่มีระบบจัดเก็บที่เหมาะสม ขาดทักษะความชำนาญในการใช้สื่อและอุปกรณ์ บุคลากรที่ต้องการปรึกษาอยู่ไกลและไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลในพื้นที่

งานวิจัยต่างประเทศ

สำหรับงานวิจัยต่างประเทศยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาการรู้สารสนเทศด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งนี้เนื่องจากเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยโดยเฉพาะ

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศที่ศึกษาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศด้านการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้การศึกษาเกี่ยวกับการใช้แหล่งสารสนเทศและความต้องการสารสนเทศ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านความสำคัญและประโยชน์ของสารสนเทศ

ด้านความสำคัญและประโยชน์ของสารสนเทศผลการพบว่า ผลวิจัยของ รำพึง กลิ่นชั้น (2545) สอดคล้องกับ อรรถพล สารพล (2544) ที่ว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและประธานคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ เพื่อการบริหารและการจัดการ, เพื่อการวางแผนพัฒนาตำบล, เพื่อการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน, เพื่อการจัดทำงบประมาณรายจ่าย, เพื่อการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

2. ด้านการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ

ผลการวิจัยของ นรสิงห์ แสงบัวเดือน (2548) พบว่า บุคลากรในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด พุทธิกรรมกรแสวงหาสารสนเทศโดยวิธีการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศบุคคล คือ ใช้ความรู้/ความจำ/ประสบการณ์ของตนเอง และใช้ข้อมูล/แฟ้มเอกสารที่เก็บสะสมไว้ใช้ส่วนตัว และวิธีการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน คือ ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ และใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรรถพล สารพล (2544) ที่พบว่า ประธานคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล มีการใช้แหล่งสารสนเทศบุคคล คือ ประสบการณ์ตนเอง แหล่งสารสนเทศสถาบัน คือ ที่ว่าการอำเภอ แหล่งสารสนเทศสื่อมวลชน คือ โทรทัศน์

3. ด้านการใช้และการเผยแพร่สารสนเทศ

ผลการวิจัยของ จารุพร เทียบสูงเนิน (2550) พบว่า ด้านการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราพีง กลิ่นชั้น (2545) พบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้แหล่งสารสนเทศ ในระดับมาก

4. ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ

ผลการวิจัยของอรรคพล สารพล (2544); นรสิงห์ แสงบัวเพื่อน (2548); จารุพร เทียบสูงเนิน (2550) สอดคล้องกัน คือ สารสนเทศที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการ ไม่สมบูรณ์ครบถ้วน เข้าใจยาก ไม่ถูกต้อง ไม่ทันสมัยและล่าช้า